

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 26. De duabus reliquis excommunicationibus Bullæ Cœnæ Domini,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

soluere, executio fieri potest per Iudicem secularem: quia res ipsæ Clericorum non sunt ea ex parte exemptæ, iuxta antedicta in notab. 7.

CAPVT XXVI.

De duabus reliquis excommunicationibus Bulla Cœna Domini, qua feruntur his verbis.

19 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes & quoscumque Magistratus, & Iudices, Notarios, Scribas, Executores, Subexecutores, quomodolibet se interponentes in causis capitalibus seu criminalibus, contra personas Ecclesiasticas, illas processando, banniendo, capiendo, seu sententias contra illas proferendo, vel exequendo sine speciali, specifica, & expressa huius Sanctæ Sedis Apostolicæ licentia. Quicquid enim illi licentiam ad personas & casus non expressos extendunt, vel alias illâ perperam abutuntur, etiam si talia committentes fuerint Consiliarij, Senatores, Præsidentes, Cancellarij, Vicecancellarij, aut quouis alio nomine nuncupati.

20. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per se seu alios, directè vel indirectè sub quocumque titulo, vel colore, inuadere, destruere, occupare ac detinere præsumserint in totum vel in partem, Almam urbem, Regnum Siciliae, insulas Sardiniae, & Corsicae, terras citra Pharium, Patrimonium Beati Petri in Tuscia, Ducatum Spoletanum, Comitatum Venusinum, Sabinensem, Marchiam Anconitanam, Massæ Trebariorum, Romandiolam, Campaniam, & Maritimas Prouincias, illarumque terras, & loca, ac terras specialis commissionis Arnulforum, ciuitatesque nostras, Bononiam, Cæsenam, Ariminum, Beneuentum, Perusinum, Auentinam, ciuitatem Castellum, Tudertum, Ferrariam, Comacium, & alias ciuitates, terras & loca, vel iura ad ipsam Romanam Ecclesiam pertinentia, dictæque Romanæ Ecclesiæ mediatè vel immediatè subiecta: necnon supremam iurisdictionem in illis, nobis & eidem Romanæ Ecclesiæ competentem, de facto usurpare, perturbare, retinere, & vexare variis modis præsumunt, necnon adherentes, fautores, & defensores eorum, seu illis auxilium, consilium, vel fauorem, quomodolibet præstantes.

SVM MARIVM.

383 Crimina ob quæ, & persone in quas fertur decimanona excommunicatio, quodque ea sit species quedam lata in ca. Si quis suadente Diabolo 17. q. 4.

384 Quid sit causa criminalis, quid processare, & quatenus istud liceat possit laico aduersus Clericum.

385 Personæ ad quas excommunicatio hæc extenditur, & casus in quibus ea illam non incurrunt processando, aut alia faciendo contra Clericum.

386 Ob quam causam, & in quas personas feratur vltima excommunicatio.

387 Que excusatio ab ea esse possit.

388 Explicatio difficultatis, de inuadentibus terras Papa, sine animo eas sibi usurpandi ac retinendi.

383. Sequitur 19. excommunicatio, in Iudices seculares, qui interponentes se in causis criminalibus contra personas Ecclesiasticas. Illius materia est sacrilegium quo libertas Ecclesiastica offenditur in causis criminalibus: Personæ quibus imponitur sunt omnes & quoscumque Magistratus, Notarij, Scribæ, Executores, & Subexecutores. Actio principalis propter quam imponitur est Interponere se in causis criminalibus contra personas Ecclesiasticas, illas processando, banniendo, capiendo, proferendo sententiam contra easdem, aut illam exequendo sine speciali, specifica, & expressa Apostolicæ Sedis licentia.

Notandum est primò, hanc excommunicationem fieri & præcedentem 11. censeri posse speciem quandam illius generalis quæ fertur in cap. Si quis suadente diab. 17. quæst. 4. proindeque dicta in eiusdem explicatione addita ad calcem libri primi antecedentis huic quoque loco seruire posse: restrictione facta ad personas exercentes iudicium seculare in causa criminali contra Ecclesiasticum à seculari foro exemptum, non modo iure Canonico, 11. quæst. 1. cap. 1. & aliquot sequent. sed etiam iure ciuili, vt in cap. Clerici De iudiciis

probat ex eo, quod Imperator dicat, quod leges non deignentur sacros Canones imitari: & ex eo quod in Authentica Statuimus Cod. De Episcopis & Clericis statuatur, vt nullus Ecclesiasticam personam in criminali quaestione vel ciuili, trahere ad Iudicem secularem præsumat contra constitutiones Imperiales, & Canonicas sanctiones, vbi etiam additur triplex pœna vti iam annotauimus in præcedent. num. 349.

Dicitur verò quaestio seu causa criminalis, prout in sua expositione à Graphijs lib. 4. decis. auctar. cap. 18. num. 134. tangit alij cit. quando agitur ad pœnam pro crimine applicandam fisco, nempe vt satis fiat iustitiæ vindictiue, exigenti in Rep. delicta puniri à Magistratu. Quando autem agitur ad pœnam applicandam parti: vt scilicet satis fiat iustitiæ commutatiue, exigenti vt cuique suum reddatur, dicitur quaestio seu causa ciuilis.

Notandum est secundò, ex eodem authore in sequ. num. 135. processare idem esse ac inquirere contra aliquem: in ordine ad prædictam pœnam fisco applicandam: ideoque illum qui de crimine aliquo Ecclesiastici, tantum accipit informationem, vt veritas facti cognoscatur, non incurrit in hanc censuram, quia id non est processare, nisi ulterius procedatur ad pœnam à seculari Iudice infligendam. Neque etiam incurrit ille qui secreto Ecclesiasticum processat animo præferendi processum Summo Pontifici, non autem officialibus regis: prout idem auth. ibidem notat. Et patet ex eo, quod hæc excommunicatio feratur ad protegendum Ecclesiasticos aduersus seculares Magistratus, volentes de eorum criminibus iudicia exercere.

Notandum est tertio, excommunicationem hanc generalem esse quoad personas: vt pote quæ extenditur ad omnes secularium iudiciorum Ministros, siue primarios, vt Magistratus & Iudices, etiam si fuerint Senatores, Præsidentes, Cancellarij, aut Vicecancellarij; siue secundarios vt Notarios & Scribas. Adde pariter alios qui eisdem Iudicibus cooperantur in exercendo iudicio, vt solent Aduocati, & Procuratores; horum enim par omnino ac illorum est ratio. Siue denique executores & subexecutores, quales sunt qui capiunt, ligant, trahunt ad laicorum criminali tribunal personas Ecclesiasticas, aut qui comitantur trahentes ad hos defendendos; qui ligant ad torturam, aut torquent, aut aliud eius generis faciunt.

Notandum est quarto, multos esse casus (quos ex Iulio Claro in praxi criminali consequenter à Graphijs loco citat. persequitur) in quibus hæc excommunicatio non incurritur processando aut aliud supradictorum faciendo. Primus est, cum Clericus criminofus, est realiter degradatus, aut depositus eo modo quo ex c. Cum non ab homine De iudiciis tradidimus in l. 1. n. 237. vbi vide.

Secundus casus est, cum quis tonsura tantum Clericali, aut minoribus ordinibus initiatus est, nisi beneficium Ecclesiasticum habeat, & habitum, ac tonsuram Clericalem deferens alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inferuiat, aut in seminario Clericorum, aut in aliqua schola, vel vniuersitate, de licentia Episcopi quasi in via ad maiores ordines suscipiendos, versetur. Talis enim priuilegio fori non gaudet ex Conc. Trid. 23. cap. 6. De reform. Vnde intelligitur nullum Clericum coniugatum gaudere priuilegio fori, nisi ferens tonsuram & habitum Clericalem inferuiat alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi, sicque accipi debet cap. vnicum De Clericis coniugatis in 6. de quo multa Couar. in lib. practiarum quaestionum cap. 31. num. 6. & sequentibus. Habetur quoque ex eodem Concil. in præcedenti sess. 7. cap. 10. nullo priuilegio, præsertim in criminalibus, gaudere Clericum qui accipit minores ordines infra annum à morte sui Episcopi cum literis dimissorijs Capituli, vel alicuius qui locum Episcopi habet, nisi arctatus sit occasione beneficij accepti, vel accipiendi.

Tertius casus (de quo & sequentibus videnda sunt dicta lib. 1. cap. 18.) est cum Clericus se facit iaculatorem. Quartus, cum se miscet enormitatibus, Quintus, cum inuenitur in delicto flagranti. Sextus, cum Iudex laicus non iure proprio, sed de mandato Superioris Ecclesiastici interponit se in causa criminali Clerici, capiendo ipsum ex cap. Vt sumus De sent. excom. & ex cap. Si Clericos eod. tit. in 6. Et ratio patet, quia id

facit tantum vt minister Ecclesiæ, sicut faceret cætera, si causa in totum ei committeretur à Papa vt committi posse docet glossa ad caput Decernimus, De iudiciis, verbo Non presumans, non item ab Episcopo, nisi quod in causa pecuniaria, aut alia merè ciuili Clerici, possit laicum delegare cum deest Clericus idoneus; non tamen Iudicem ordinariū constituere: quod etiam attingit eadem glossa.

Septimus est, cum Clericus neque tonsurā, neque vestitū genere quidquam præ se fert de Clericali, nec tertio monitus ab Episcopo emendat se. Nam talis perdit priuilegium Clericale ex cap. Contingit 2. De sent. excommunic. Qua de te regimus in eodem cap. 18. Adde ex cap. Si iudex De sent. excommunic. in 6. si quis in tali statu captus, se Clericum dicat, retineri posse à laico donec constiterit de veritate, qua examinanda est coram Iudice Ecclesiastico; eaque comperita, criminofus statim remittendus est ad suum Ecclesiasticum Iudicem: sicut & cum notorium esset, aut publica fama ferretur, aut communi æstimatione iudicaretur ipsum esse Clericum. Hoc (de quo latè Lud. Molina de iust. & iure tract. 3. tom. disput. 49. à num. 4. ad 12.) Nauar. in Enchir. cap. 25. nu. 24. versu 14. tangit: simulque insinuat quod Clericus delictum notorium coram Iudice laico committens, possit ab eo capi: ita tamen vt infra tempus debitum ad suum Iudicem Ecclesiasticum remitti debeat.

Aduerte autem, quod et si iuxta Innoc. & Panorm. ad cap. De Apostatis, Clericus ex sola dimissione habitus, & tonsuræ Clericalis non perdat priuilegium fori: cum ad id requiratur adhuc trina monitio Episcopi, iuxta ante memoratum cap. Contingit tamen quoad Clericum primæ tonsuræ, aut minorum ordinum qui potest resilere, videri satis consentaneum rationi (vt & iuri in cap. finali §. Mandamus De vita & honestate Clericorum) illud quod in verbo Apostasia num. 1. indicat Syluester, ipsum absque huiusmodi monitione perdere tale priuilegium, si nullo modo velit viuere clericaliter. Id quod intelligitur non modò si ter monitus nolit respicere; sed adhuc, si contrahat, conueniat, & conueniatur, tallas, aliaque eius generis onera subeat & tanquam laicus ad bellum vadat, nunquam de Clericatu excipiens. Item si conueniat coram Iudice Ecclesiastico, excipiat de foro seculari: aut aliter in iudicio confiteatur se nolle Clericaliter viuere.

Octauus casus est, quando quis post crimen commissum effectus est Ecclesiasticus in fraudem, vt effageret forum seculari: tunc enim capi potest à Iudice seculari, non tamen puniri. De qua re legendus est Syluest. verbo Index i. numero 6.

Casus nonus addi potest ex Francisco à Victoria in relectione priore de potestate Ecclesiæ, sect. 7. propos. 8. quando Ecclesiastici impunè bacchantur in cædem laicorum, & Pontifices nollent adhibere remedium: tunc enim Principes possunt consulere suis ciuibus, non obstante priuilegio Clericorum: quia respublica ciuili cum sit perfecta & sibi sufficiens, potest propria auctoritate se defendere, & seruare ab iniuria cuiuscumque, atque adeo ab iniuriis Clericorum. Quibus volentibus se tueri priuilegio quo gaudent iure tam ciuili, quam Canonico, obliçietur illud cap. Contingit 2. De sent. excomm. Priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate: ac frustra legis auxilium inuocat, qui committit in legem. Item quod ex cap. fin. De immunit. Ecclesiarum; ob hanc eamdem rationem, priuilegio a syli concessio Ecclesiis, & cæmiteriis non gaudeant illi qui se impunitatis delinquant in eis.

Quod attinet ad Vltimam excommunicationem Bullæ in occupantes bona, aut terras Ecclesiæ Romanæ, & in illis supremam iurisdictionem vsurpantes, contenti erimus pauca notare: illius materiam esse sacrilegium quo offenditur Ecclesia Romana per vsurpationem terrarum ipsius, ac iurisdictionem supremam ipsi competentem in iisdem terris. Item personas, in quas ea fertur, esse primò, omnes illos qui per se, aut per alios, directè sub quocumque titulo, vel colore: inuadere, destruere, occupare, ac detinere præsumperint in totum vel in partem vrbem Romanam, & alias ciuitates, terras, & loca, vel iura ad Romanam Ecclesiam pertinentia, eidemque mediatè, vel immediatè subiecta. Se-

cundò, omnes illos, qui vsurpare, perturbare, retinere, & vexare variis modis præsumunt supremam iurisdictionem: illis locis Summo Pontifici & Romanæ Ecclesiæ competentem. Tertio, omnes vtriusque illius generis personarum, fautores, seu auxilium, consilium & fauorem quomodo libet illis præstantes.

Aduerte autem iura Romanæ Ecclesiæ hic intelligi temporalia: nam iuribus spiritualibus sufficienter protulim est in præcedentibus. Item supremam iurisdictionem pari ratione intelligi de temporalibus.

Aduerte etiam quod habet Suarez in 3. partem tomo 5. disput. 27. num. 105. propositas actiones quacumque ratione fiant contra iustitiam, posse quidem sufficere ad hanc excommunicationem incurendam: sed tamen si bona fide & titulo iuxta doctorum hominum iudicium probabili, aliquid eiusmodi fiat: sicut tunc excusatio erit à culpa, ita etiam erit à censura. Pro quo facit doctrina Caietani in verbo excommunic. cap. 31. notab. 4. Aduerte demum Per hanc Bullæ clausulam sic Summo Pontificem prouidere suis iuribus, ne in eis detrimentum patiat, vt tamen nolius Principibus tollere, si quod in memoratis verè habeant: quia æquitas id non pateret; sed velit prohibere ne sibi vsurpent, quod adhibita diligentia, se non habere cognoscere possunt.

Difficultas autem esse potest, An cum in ciuitatibus Papæ sunt factiones, & altera factio extra existens inuadit hostiliter ciuitatem: duces, & milites talis factionis incurrit in hanc excommunicationem. De qua cum Caiet. & Nauar. Suarez loco cit. tenendum censet, quod incurrant. Et probatur: tum quia id est simpliciter inuadere ciuitatem hostiliter. Nec obstat quod id non fiat animo subtrahendi eam ex dominio, aut iurisdictione Papæ: quia vbi lex simpliciter prohibet, restrictio vt non licet, nisi ratio cogat. Tum quia huiusmodi inuasiones regulariter ac frequenter non fiunt, quin ciuitas saltem in parte destruat.

L A V S D E O.

LIBER SEXTVS, ET TOTIVS OPERIS DECIMVS.

DE RESTITVTIONE FACIENDA PROXIMO:
qua satisfactionis Sacramentalis
comes esse debet.

P R A E F A T I O.

DEVS Optimus Maximus, vt ad se & ad proximum amandum, sic & ad iniuriam sibi illatam, & ad illatam proximo resarciendam, vna eademque lege obligatos nos esse voluit: vnde pendet conuenientia illa inter satisfactionem Sacramentalem & restitutionem, cuius Sotus meminit lib. 4. De iust. & iure, quaest. 6. art. 1. quod vtraque sit debiti compensatio, facta alteri ad aequalitatem iustitiae: pendet item, quod vt tractatio de amore proximi, tractationi de amore Dei, sic tractatio de restitutione, superius instituta tractationi de satisfactione, aptè (vt communiter fit à Theologis scholasticis in 4. distinct. 15.) adiungatur: etiamsi se iungendi, vt plerumque fit ab aliis, sufficientem causam praebeant varia differentia, quibus illa dua compensationes multum inter se distare cognoscuntur: quales sunt primo, quod satisfactio Sacramentalis sit pars Sacramenti Penitentiae; & restitutio sit tantum praambulium ad

Kk 3

illud